

REDACȚIA:

și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Articoli și corespunzătoare pentru publicare se trimit redacției.

Concure, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit Administrației tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI:
PENTRU

AUSTRO-UNGARIA:

Pe un an: 10 cor.

Pe 1/2 an: 5 cor.

PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:

Pe un an 14 franci.

Pe 1/2 an 7 franci.

Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

Nr. 2819.

Circular

cătră toate oficiile protoprezviterale și parohiale din dieceza Aradului.

La 8/21 l. c. se vor împlini 80 de ani dela nașterea Ex. Sale Inalt Prea Sfințitului Domn Ioan Meșianu, arhiepiscopul Transilvaniei și metropolitul bisericii noastre ortodoxe răsăritene din Ungaria și Transilvania.

Moment mai rar acesta în viața omenească, dar cu atâtă și mai însemnat atât pentru Ex. Sa, cât și pentru clerul și poporul credincios din Metropolia noastră.

Tocmai de aceea, aflându-ne în ajunul acestui eveniment de bucurie, și dându-ne seamă de legătura duhovnicească în care am stat cu Ex. Sa ca și arhieru al acestei dieceze, dându-ne seamă de roadele activității Sale în cursul celor 24 de ani de arhipăstorie; dându-ne seamă și de legătura, în care stăm cu Ex. Sa, capul de acum al metropoliei noastre: în sufletul nostru se ivește o mișcare pe cât de tainică, pe atât de puternică, carea deșteaptă în noi sentimentul datorinței, de a prăznul și noi aceasta zi însemnată din viața Inalt Prea Sfințitului nostru Metropolit.

Pentruca acestei prăznuri a sufletului nostru să-i putem da expresiune nu numai în mod tainic, adecă în cugete și în simțiri, ci și prin graiu viu, forma cea corespunzătoare însemnătății zilei și devotamentului nostru față cu Ex. Sa, este: să înălțăm rugăciuni de laudă și mulțămită la tronul părintelui ceresc pentru darul și binecuvântarea, ce a revărsat asupra bisericii noastre, prin chemarea prea bunului nostru Mitropolit la sarcina apostoliei, și tot la tronul aceluia părinte ceresc să înălțăm rugăciuni cu osârdie: ca să susțină în deplină întregitate puterea și lăria trupească și sufletească a Inaltpreasfințitului nostru Mitropolit Ioan, ca astfel încă mulți ani să poată conduce, cu bun rezultat, naia bisericii noastre spre limanul mântuirii.

Fiind convins, că aceasta dorință a noastră este dorința întregului nostru cler, precum este și dorința tuturor eparhioșilor noștri și a întregei biserici vii din metropolia noastră, poftim iubita preoțime parohială din dieceza noastră, ca Duminecă în 11/24 Maiu a. c. să-și aducă aminte în sfintele rugăciuni de Inalt preasfințitul nostru Metropolit și la sf-ta *proscomidie* să scoată o partitică, înălțând ochii inimei și a cugetului la Dumnezeu, pentru sănătatea și îndelunga Lui viață.

De-asemena, în decursul sfintei liturgii, la locul pomenirii numelui nostru, să se zică: »Pomeneste Doamne pre Inalt preasfințitul, metropolitul nostru Ioan și pre Preasfințitul, arhieruul nostru Ioan etc.«, iar la finea sfintei liturgii să se cânte docsologia și apoi să se spună poporului motivul prăznurii.

După cari toate, am rămas cu binecuvântare arhierescă

Al Vostru tuturor,

Arad, la 1/14 Maiu, 1908.

de binevoitor arhieru:

Ioan J. Papp m. p.

Circular

cătră preoții și învățătorii din eparhia gr. or. română a Aradului.

În edițiunea societății »Sfântului Ștefan« cu sediul în Budapesta au apărut în tipar două cărțile în traducere românească și anume: »Dumnezeu nu bate cu băta« (prețul 6 fil.) și »Cine ce face lui își face« (prețul 16 fil.) Fiind aceste cărțile de conținut moralizator pentru credincioși, recomandăm preoțimei și învățătorimei noastre, ca procurând dela numita societate aceste cărțile să le distribue între credincioși. La comandă mai mare vânzătorii mai departe primesc dela societate o reducere de 50% la preț.

Consistorul gr. or. român
din Arad.

Rostul, ființa și forma examenelor la sfârșitul anului școlar.

Nu arareori întâlnim păreri în lumea chemată și nechemată, cari deneagă examenelor dela finele anului școlar orice importanță. Aceste păreri prind rădăcini și pot deveni *axiome pedagogice*. Dimpotrivă alții rădică valoarea acestor examene până la al treilea ceriu și știu să ne povestească fel și fel de foloase, ce le aduc. Intre alte svonuri câte mi s'a dat să aud în cariera mea de dascăl român două deceni de alungul, mi s'a părut unul caracteristic și vrednic de mențiune. Așa îmi zice odată un coleg în toată sinceritatea convingerii sale: »Să vezi cum des de dimineată mișionă elevi de ai institutului nostru prin toate parcurile orașului și învață, învață de se rup!« La aceasta nu am reflectat altceva, decat, că învață, da! *Dar învățătura lor puțin profit aduce culturii lor adevărate.* Ele trec deodată cu trecerea peste pragul examenului și rezultatul cultural nu plătește tocmai mult. O valoare oare care are netăgăduit și numai cel ce privește superficial va putea să le denege orice valoare.

Înainte de toate din vastul material luate pentru examene și studiat, tot mai rămâne dacă nu altă: o *orientare* și pentru viață. Ceice sunt mai talentați și cari au învățat și peste an *se aprofundează* în unele părții, pe cari le poate *prelucra* și *apropia sufletul lor*. La marea majoritate însă rezultatul e de tot *minimal*. Dacă mai adaugăm acuma munca cea groaznică îndeplinită în o stare de febrilitate, care de multeori sgudue întreg organismul tineresc și fraget, apoi nu te mira cum, de multeori cei scăpați de examene sunt ca niște ogari. Abia îi mai recunoști după câte o muncă de astea. Mulți dintre ei își atrag din câte o astfel de încordare sufletească: *diferite morburi*, dar mai ales morburi de nervi cari, deși nu le simțim înmediat, revin, mai târziu. Avem exemple vii destule, cum unii prin examene și-au ruinat sănătatea și au să repereze ani întregi la ea, dacă peste tot o mai pot repara. Mulți sucombă sub povara acestor examene și pe când ar fi să guste și ei ceva din fructele ostenelelor lor se duc pe aci în colo. Asta e starea tineretului silit să facă examene *fără nici o trebuință*, fără de nici *un folos practic*, ci simplă din porunca celor mai mari, cărora le plac *prezidiile de comisari conducători la examene*.

Sunt deci în contra felului, cum se fac examenele dela sfârșitul anului școlar, căci nu aduc nici o *îmbunătățire*, cu atât mai puțin o *clădire* în cultura elevilor. Ele sunt chiar dăunare creșterii unor generații *sănătoase vigorose* și capabile de a purta greul vieții viitoare.

În consecvență eu cer ca examenele să fie:

a) *Niște ocazii, cari încălzesc, emoționează, predispun spre mulțămire îndestulare și fericire.*

b) Ele deci nu au să producă teamă, spaimă, oboseală, timpire, indispoziție, tristeță; ba chiar morburi ori nenorocire, cum des se întâmplă.

c) Ele au să fie niște *festivități școlare* cu caracter *educativ*, în cari toată nota conducătoare să fie *veselia, buclria, satisfacția, convingerea* că aceste închee *un an de muncă cu spor și isbândă*.

Cum au să se întogmească examenele dela finele anului școlar, ca să corespundă acestui în alt scop pedagogic, fiindcă pretinde un studiu mai amănunțit, îl rezerv pentru o altă ocazie. Însemn, că în sesiunea sinodală trecută am făcut o propunere în senzul acesta, dar această propunere a avut soarta acestor multe, ca să fie neînțeleasă de sferele conducătoare. Să le fie de bine!

Dr. Petru Șpan.

Concluze sinodale.

Dacă am dat, la locul acesta, momentele caracteristice din cuvântările de deschidere a sinoadelor, credem că nu este lipsit de interes, pentru ceice urmăresc desfășurarea activității acelor înalte instituțiuni bisericești-naționale ale noastre, să referăm despre rezultatele desbaterilor, întrucât ne stă în putință.

Procesele-verbale ale gestiunii sinodului din dieceza noastră putându-se urmări în coloanele acestei publicațiuni, în șirul acestor expuneri vom referă rezultatele desbaterilor din sinodul arhidiecezan și cel al diecezei Caransebeș.

Dintre hotărârile aduse, ca inovațiuni, de sinodul arhidiecezan, din Sibiiu, relevăm, după organul oficios, „Telegraful Român“ cele ce urmează.

a) Pentru vizitarea școalelor populare, se hotărăște, a se trimite „oameni experți, bărbați de școală, din cas în cas“, — în lipsa de mijloace de a institui „inspectori supremi“ școlari.

b) În chestia „creării fondului pentru complectarea gimnaziului din Brad: Fondul înființat se manipulează acum ca fond arhidiecezan, în înțelesul statutelor compuse din partea consistorului arhidiecezan“.

c) Zidirea unui nou seminar arhidiecezan „decretându-se în principiu“, „să se ridice, la timpul său în strada morii“, să se facă de-o-cam dată adaptările trebuincioase, la vechiul edificiu.

d) Sporirea anilor de studiu la 4 ani nu s'a primit. S'a decretat introducerea unei uniforme pentru elevii din institutul teologic.

e) Pentru serbările comemorative, cari se vor ținea la centenarul lui Andrei br. de Șaguna, la 14 Octombrie 1909, cu ocaziunea întrunirii congresului național-bisericesc, se primește programul stabilit de consistorul mitropolitan.

f) P. (I. Sa Dr. Miron Gristea propune sinodului, înființarea unei „bănci culturale“, pentru ajutorarea școalelor noastre confesionale de pe teritoriul arhidiecezei. Sinodul primește înființarea unui „fond cultural“, separat de fondul școlar existent și decide ca

amănunțele referitoare la înființarea fondului să se încredințeze, pentru elaborare, consistorului arhidiecezan.

Acestea sunt chestiunile de căpetenie, dezbătute și rezolvate de sinodul arhidiecezan din anul' acest.

Raportul general al consistorului diecezan din Caransebeș casenat școlar despre activitatea sa în anul' 1907 resp. 1906/7, se ia spre știre și se aclude la protocol, iar în ce privește comunicatul consistorului despre rescriptul ministerial de dato 2 Martie a. c., nr. 307, prin care se dificultează mersul învățământului la institutul pedagogic cât și conduita unor puteri didactice dela acest institut și dela teologie, precum și a unor funcționari consistoriali, — în urmarea căruia consistorul a luat toate dispozițiunile de remediare, — Sinodul cu regret vine și din partea sa a solicitat cercetarea grabnică a invinuirilor ivite și aplicarea celor mai riguroase măsuri spre înlăturarea a tot ce se va constata jignitor pentru vaza și reputațiunea institutelor amintite și a diecezei noastre.

Comisiunea școlară din a sa parte propune a se solicita terminarea cercetării ordinate și aplicarea celor mai riguroase măsuri pentru înlăturarea a tot ce se va constata păgubitor pentru vaza și reputația diecezii noastre și a institutelor amintite. Se primește.

În privința școalelor de repetiție (de adulți) în cari, conformei legii Apponyi, limba de propunere e exclusiv maghiară și manualele exclusiv ungurești, comisia școlară — în acord cu părerea consistorului dela Arad, comunicată consistorului din Caransebeș propune: comunele bisericesti să nu se mai îngrijască cu susținerea școalelor de repetiție, ci aceste școale să fie lăsate în grija comunelor politice.

Dl G. Jian crede că școalele de repetiție economice, despre cari vorbește ministrul, nu sunt identice cu școalele de repetiție ale noastre, pe cari suntem obligați să le susținem, având să se facă instrucția la noi până la etatea de 15 ani.

Sinodul decide: afacerea se înaintează consistorului mitropolitan pentru a provoca hotărâre uniformă în toate trei diecezele.

Sunt trei propuneri făcute de dl dr. G. Dobrin și anume:

1. *Preotimei gr. or. române peste tot și în special protoprezviterilor li-se interzice ca pe viitor să mai ocupe postul de director executiv la vre-o bancă respective institut de bani și prin urmare cei ce se află în un astfel de post au să abdică în timp precluziv.*

2. Comisiunea pregătitoare sinodală, care este de prezent în practică, să se investeze cu un mai mare cerc de activitate, ca sub numirea de comisiune de scontrare, să poată funcționa peste tot și să se poată extinde asupra tuturor afacerilor administrative.

3. Se insitue patru revizori diecezani, cărora li-se va fixa prin un regulament cercul de activitate, care își are de obiect inspecțiunea tuturor afacerilor administrative, atât școlare cât și bisericesti din fiecare comună, astfel ca să nu ajungă în colizie cu cercul de activitate al protoprezviterilor. Revizori diecezani pot fi numai laicii. Reviziunea să se facă cel puțin de două ori în decursul anului școlastic pe lângă diurne și viație.

Privitor la propunerea 1) comisia specială propune a se înainta consistorului mitropolitan, spre a se regulă afacerea uniform pentru întreaga mitropolia. Iar 2 și 3 la consistorul din Caransebeș pentru studiare.

4. Comisia financiară prin referentul său dl I. Trăilă prezintă raportul despre încassarea convenției episcopesti și a speselor deputaților. Se constată restanțe

enorme în protopopiatele Caransebeș, Mehadia, Buziaș Biserica-albă. Numai în protoprezviteratele Lugoj și Făget nu există restanță de loc. Membrii aplaudă pe protopopul dela Lugoj și pe cel dela Făget.

Restanța totală a convenției episcopesti neincassată sau nedeportată până acum Consistorului și a speselor deputaților, se urcă până aproape de 100.000 coroane.

Comisia financiară propune ca raportul să fie luat la cunoștință și să fie aprobat. Asemenea să se aproabe și dispozițiunile luate pentru încassarea competențelor.

Cauza pentru care mai mulți protopopi au fost opriti de a încassă dela parohii competențele consistorului, este că n'au deportat banii la timp și au fost neglijenți.

5. Cauza că nu s'au ținut mai multe sinoade protoprezviterale e, că membrii sinodului n'au venit când au fost convocați.

6. Se aproabă socoțile fondurilor și fundațiunilor diecezane.

7. Se constată că liquidarea ajutorului de stat, în suma de ca. 20000 cor., s'a ținut în anul 1907 în suspenso. Astfel pentru acoperirea cheltuelilor diecezei a trebuit să se ia din fonduri 22729 cor. 37 bani. Comisiunea financiară face propunerea: Consistorul e rugat a solicita din nou liquidarea ajutorului de stat. Propunerea e primită unanim, fără dezbateri.

Protocol

despre ședințele Sinodului eparhial din dieceza gr.-or. română a Aradului, ținute în sesiunea ordinară din anul 1908.

Sedința IV.

S'a ținut în 22 Aprilie (5 Mai) 1908 la oarele 4 d. a.

Președinte: P. S. Sa Domnul Episcop diecezan Ioan I. Papp. Notar: Dr. Aurel Grozda.

Nr. 34. Urmează la ordinea zilei referada comisiunii școlare. Raportorul Ioan Georgia cetește raportul general al Consistorului din Arad ca senat școlar, iar raportorul Iuliu Groșorean cetește raportul general al Consistorului din Oradea-mare ca senat școlar despre activitatea sa pe anul 1907. La propunerea comisiunii:

Rapoartele Consistoarelor din Arad și Oradea-mare ca senate școlare despre activitatea lor pe anul 1907 în general și în special se iau la cunoștință.

Nr. 35. Referitor la înmulțirea agendelor în senatul școlar și la lipsa inevitabilă de inspecțiune sistematică a școalelor confesionale:

Consistorul din Arad este îndrumat, ca încă în decursul acestui an să execute concuzul sinodal Nr. 54/1907 referitor la instituirea unui referent ajutor la senatul școlar, iar la proxima sesiune sinodală să raporteze despre cele efectuate.

Nr. 36. În fața situației create prin art. de lege XXVII din 1907 :

Sinodul decide : să se susțină școlile confesionale în dieceza întreagă și Consistoarele din Arad și Oradea-mare sunt îndrumate să insiste pentru asigurarea din partea comunelor bisericești a salarelor învățărești conform art. de lege XXVII din 1907, iar dacă aceasta nu ar fi posibil, Consistoarele să încerce asocierea școlilor din comunele, cari sunt situate în apropierea admisă de lege; — în fine, unde nici în acest chip nu ar succede susținerea unora dintre școlile noastre confesionale, Consistorul să continue cu lucrările sale pentru salvarea școlii confesionale prezentând în proxima sesiune sinodală un proiect de raport asupra acestui obiect către Măritul Congres național-bisericesc.

Nr. 37. Constatându-se necesitatea de a se înființa școli nouă și respective posturi de învățători în mai multe comune bisericești :

Consistoarele din Arad și Oradea-mare sunt îndrumate a stărui și mai departe pentru sporirea școlilor, unde numărul obligațiilor la școală indică aceasta necesitate.

Nr. 38. În chestiunea creierii unui fond diecezan cultural indicat prin concl. 58/1907 :

Sinodul ia la cunoștință motivele expuse în raportul Consistorului din Arad despre cauzele, care au împiedecat înființarea acestui fond până acum, — dar îl susține și în urmă Consistorul din Arad, ca în decursul anului curent să execute nesmintit concluzul sinodal susamintit și despre pașii întreprinși, precum și despre rezultatul obținut să raporteze la proxima sesiune sinodală.

Nr. 39. Luându-se în considerare rezultatul învățământului în școlile noastre confesionale, în urma celor expuse în aceasta chestie în raportul dela ordinea zilei :

Consistorul din Arad, precum și cel din Oradea-mare, se îndatorează, ca față de acei învățători, la cari repețit s'a constatat rezultat nesuficient în învățământ, să aplice cu toată rigoarea dispozițiunile regulamentului disciplinar.

Nr. 40. Constatându-se prin raportul dela ordinea zilei faptul, că mai multe catedre dela institutul pedagogic din Arad nu sunt îndeplinite în mod definitiv :

Consistorul din Arad se îndrumă, ca toate catedrele dela institutul pedagogic din Arad, — care până acum sunt provăzute numai provizor, să le deplinească necocondiționat în mod definitiv încă înainte de începerea anului următor, — iar despre rezultat să raporteze în proxima sesiune sinodală.

Nr. 41. Pașii întreprinși de Episcopatul bisericei gr. or. rom. din Ungaria și Transilvania pentru apărarea autonomiei noastre bisericești și a intereselor școlii confesionale gr. or. rom. în fața proiectului de lege acum art. XXVII din 1907, în firul Înaltelor litere ale Excelentei Sale Dlui Arhiepiscop și Mitropolit Ioan Mețianu de datul 12/25 Aprilie 1908 nr. 90 M. :

Se iau la cunoștință și se exprimă mulțumită episcopatului bisericei gr. or. române pentru zelul, cu

care acest Episcopat și în afacerea de sub întrebare a apărât interesele bisericei.

Nr. 42. Având în vedere faptul, că cu ocaziunea examenelor dela școlile noastre confesionale în urma scurtimi timpului nu se pot ține cu învățătorii tractuali conferențele didactice, pentru deliberarea și discutarea rezultatelor constatate cu ocaziunea acelor examene :

Atât Consistorul din Arad, cât și cel din Oradea-mare se îndrumă a executa dispozițiunile cuprinse în §-ul 130 din Statutul Organic ordinând în înțelesul dispozițiunilor acestui §, ca independent de adunările reuniunilor învățărești după terminarea examenelor dela finea fiecărui an școlar, — să se țină cu învățătorii confesionali din fiecare protopopiat conferențe tractuale pur didactice.

Fiind timpul înaintat se anunță proxima ședință pe mâine în 23 Aprilie (6 Mai) 1908 la oarele 3 1/2 d. a. când va urmă la ordinea zilei continuarea referadei comisiunii școlare, apoi raportul comisiunii bisericești și eventual referada altor comisiuni.

Cu aceasta ședința se ridică la oarele 7 seara.

D. c. s.

Ioan I. Papp

Episcop-președinte.

Dr. Aurel Grozdu

notar.

Sedința V.

S'a ținut în 23 Aprilie (6 Mai) 1908, la oarele 3 1/2 după amiază.

Președinte : P. S. Sa Domnul Episcop diecezan Ioan I. Papp. Notar : Alexandru Muntean.

Nr. 43. Se citește protocolul ședinței a 3-a și :
se verifică.

Nr. 44. Prezidiul prezintă următoarele esibite :

a) Deputatul Dr. Iosif Gall cere concediu pe restul sesiunii.

concediul cerut se acordă.

b) Rugarea mai multor credincioși din Lipova în afacerea protopopului Voicu Hamsea : să predă comisiunii bisericești.

c) Rugarea comunei bisericești Pocioveliste pentru ajutor de 200 cor. la zidirea școlii confesionale.

să predă comisiunii petiționare.

Nr. 45. Urmând la ordinea zilei continuarea referadei comisiunii școlare asupra propunerii facute de deputatul Dr. Nestor Oprean sub punctul 8 ai protocolului ședinței a 2-a

referitor la eiectările ilegale, ce se fac în unele comune asupra credincioșilor bisericeii noastre pentru susținerea școalelor comunale ori de stat, cu toate că acei credincioși au școala lor confesională, pentru susținerea căreia contribuiesc cu cinci, ori mai multe procente, după-ce din actele consistoriale s'a constatat, că Consistorul din Arad din propria inițiativă a făcut demersuri în cauză și aranjarea afacerii se află în curgere :

Sinodul ia la cunoștință pașii întreprinși până aci în aceasta cauză de Consistorul din Arad, și invită acest Consistor a continua acțiunea sa, iară Consistorul din Oradea-mare din a sa parte să adune datele referitoare de pe teritorul aparținător și să le înainteze Consistorului din Arad, pentru a întreprinde la timpul său la înaltul guvern în afacerea de sub întrebare.

Atât Consistorul din Arad, cât și cel din Oradea-mare să îndrume comunele bisericești, ca și din partea lor să recurgă la comisiunile administrative concernente în contra aruncului dării școlare de 5 procente, dovedind cu preliminarul și aruncul cultului că contribuiesc cel puțin 5 procente pentru susținerea școalei confesionale, având comunele bisericești a încunoștință și Consistorul despre recursul înaintat.

Nr. 46. Asupra propunerii deputatului Vasile Mangra de sub nr. 24 al protocolului ședinței a treia, referitor la compunerea monografiei institutului pedagogic și teologic din Arad, precum și a marelui bărbat Moise Nicoară :

Sinodul află de necesară scrierea monografiei institutului ped. și teol. din Arad, cari au fost izvorul de lumină și cultură a credincioșilor bisericeii noastre din dieceza Aradului, precum și scrierea monografiei despre viața și activitatea lui Moise Nicoară și spre redactarea acesteia se invită Consistorul din Arad a institui o comisiune, care până la termenul, ce se va stabili de Consistor, să adune materialul necesar, să-l prezinte Consistorului, iar acesta să dispună redactarea opului.

Comisiei însărcinate cu adunarea materialului să-i se pună la dispoziție pentru acoperirea speselor suma de 1000 cor., din venitul fondului seminarial.

Acest op să fie gata până la anul 1912, când se va serba jubileul de 100 de ani a institutului pedagogic dela înființarea sa.

Din banii intrați prin desfacerea opului se va acoperi suma de 1000 cor., anticipată dela fondul seminarial, apoi onorariul de radactare, ce-l va stabili Consistorul și după acestea speșele efective ale tipografiei.

Nr. 47. Asupra propunerii deputatului Cornel Lazar de sub Nr. 25 al protocolului ședinței a treia, ca din fondul gimnazial diecezan să se ieie 60% în fiecare an, pe timp nedeterminat, pentru augmentarea fondului cultural diecezan :

Sinodul trece la ordinea zilei.

Nr. 48. Memoriul Reuniunii învățătorilor gr. or. români din părțile banatice în chestiunea asigurării caracterului confesional al școalelor :

Se transpune, ca material de informațiune Consistorului din Arad spre a-l lua în conziderare în afacerea augmentării fondului cultural diecezan pentru ajutorarea școalelor sărace.

Nr. 49. Urmează la ordinea zilei referada comisiunii bisericești.

Raportorul Dr. Nestor Oprean cetește raportul general al Consistorului din Arad ca senat bisericesc despre activitatea sa în anul 1907, care la propunerea comisiunii :

În general și în special să ia la cunoștință.

Nr. 50. În afacerea convețuirilor nelegiute :

Consistorul din Arad este invitat să inziste și pe mai departe pentru executarea cu rigoare a dispozițiilor sale luate prin circularul Nr. 3027 din 1907, cerând pe calea oficiilor protoprezviterale rapoarte speciale despre rezultatul activității comitetelor parohiale în aceasta chestiune.

Nr. 51. În chestiunea de strămutare a sediului protopopos dela Banat-Comloș la Sân-Nicolaul-mare :

Consistorul din Arad se invită, ca să continue demersurile pentru finalizarea favorabilă a afacerii.

Nr. 52. Referitor la chestiunea parohiei din Hódmező-Vásárhely relevată în punctul 6 din raportul general al Consistorului din Arad ca senat bisericesc :

Sinodul ia la cunoștință demersurile Consistorului întreprinse în sensul concluzului sinodal nr. 43/906 și invită Consistorul a continua pașii de lipsă pentru reincorporarea parohiei Hódmező-Vásárhely la eparhia Aradului, avizând despre starea afacerii și Consistorul Mitropolitan spre eventuală mai departe procedere din partea Mitropoliei.

Nr. 53. În urma raportului prezentat de Consistorul din Arad în afacerea reactivării parohiei a doua din Curtacher, în vederea motivelor expuse acolo :

Sinodul încuviiețază și decide reactivarea parohiei a doua din Curtacher.

Nr. 54. Din raportul la ordinea zilei aflându-se, că P. S. Sa Dl. Episcop diecezan Ioan I. Papp, inspirat de zelul apostolic și de dragostea nemărginită către poporul dreptcredincios încredințat păstoririi sale, în anul 1907 a făcut vizitațiuni canonice în mai multe comune bisericești :

Sinodul aduce mulțumită P. S. Sale Dlui Episcop diecezan pentru zelul, cu care nizește spre luminarea poporului și întărirea lui în credință, prin vizitațiunile sale canonice.

Fiind timpul înaintat desbaterea se întrerupe și ședința proximă se anunță pe mâine în 24 Aprilie (7 Mai) 1908 la oarele 10 a. m., când

va urmă la ordinea zilei continuarea referadei comisiunii bisericești, eventual raportul altor comisiuni.

Cu aceasta sedința se ridică la oarele 7 seara.

D. c. s.

Ioan I. Papp

Episcop-președinte.

Alexandru Muntean

notar.

Sedința VI.

S'a ținut la 24 Aprilie (7 Mai) 1908 la oarele 10 a. m.

Președinte: *P. S. Sa Domnul Episcop diecezan Ioan I. Papp.* Notar: *Mihail Lucuța.*

Nr. 55. Se cetește protocolul ședinței a IV-a și a V-a și se verifică.

Nr. 56. Prezidiul prezintă cererile de concediu pe restul sesiunii a deputaților: Gerasim Sârbu și Mihail Veliciu; se acordă.

Nr. 57. Deputatul Andrei Horvat face următoarea propunere: Sinodul se îndrumă ambele Consistoare, ca blanchetele recerute pentru culegerea datelor statistice bisericești să le compună după formularul prescripționat prin Măritul Congres, iar blanchetele datelor sumare să le compună astfel, ca acelea să se poată compacta și păstra în arhiv.

Se dă comisiunii bisericești.

Nr. 58. Deputatul Dr. Gavril Cosma face următoarea propunere:

Având în vedere, că poporul în lipsele, neajunsurile și încăzurile sale, în mijlocul multelor greutăți, ce întimpină zilnic, de comun aleargă la preotul și învățătorul său după sfaturi, — având în vedere, că preotul și învățătorul mai ales în științele juridice administrative și de economie națională din lipsa unei instrucțiuni din domeniul acestora e puțin verzat, ba aproape am putea zice, că din aceste nu posedă nici cele mai elementare cunoștințe, având în vedere, că în urmarea acesteia legătura de altmintea firească, ce ar trebui să eziste între preot, învățător și credincioși slăbește aproape total mai ales din motivul, că astfel stând lucrul, poporul e silit și avizat a recurge după sfat chiar și în cele mai simple cauze la persoane străine de el, cari nu arareori s'au dovedit neprieteni așezămintelor noastre bisericești școlare și astfel știrbește autoritatea și vaza preotului și învățătorului înaintea poporului și prin urmare și a bisericești și școlărești, slăbește dragostea peste tot

față de așezămintele noastre bisericești-școlare și având în vedere că înființarea și susținerea unei catedre pentru științele juridice administrative și de economie națională din punct de vedere financiar încă nu întimpină nici o greutate, întrucât în Arad e un număr considerabil de bărbați cu pregătirile necesare pentru a putea prevedea aceasta catedră, gata a-și oferi în mod gratuit serviciul lor diecezei.

Sinodul eparhial decretează a se înființa cu începerea anului 1908/9 școlar o catedră pentru științele juridice, administrative și de economie națională. Cu executarea acestui conclud se însărcinează Consistorul din Arad, care va avea totodată îndatorirea de a institui o comisiune compusă în caz de lipsă și din persoane cari nu sunt membrii consistoriali, în scopul de a norma materialul, ce ar fi a se propune din aceasta catedră și în câte oare pe săptămână, cu un cuvânt toate detaliurile executării.

Ca de încheiere cere decretarea urgenței și a pertractării imediate:

Se transpune Consistorului din Arad spre deliberare în nex cu concludul Nr. 69 din anul 1907.

Nr. 59. Urmează continuarea referadei comisiunii bisericești asupra raportului senatului strâns bisericesc a Consistorului din Oradea-mare.

Raportorul Dr. Nestor Oprean propune, iar Sinodul îl ia în general și în special la cunoștință.

Nr. 60. Referitor la afacerile concubinatelor pe teritoriul de sub iurisdicțiunea Consistorului dela Oradea-mare:

Consistorul să continue a lua dispoziții pe baza concludului sinodal nr. 39 din 1907 și să ceară pe calea oficiilor protoprezviterale rapoarte speciale despre activitatea dezvoltată de comitetele parohiale în această afacere.

Nr. 61. Referitor la parohiile vacante:

Concludul sinodal nr. 45 din 1907 se susține și pentru viitor, iar Consistorul este invitat a raporta Sinodului despre dispozițiunile luate.

Nr. 62. Privitor la măsurile luate de Consistorul diecezan pe baza concludului de sub nr. 52/1907 pentru combaterea alcoolismului:

Consistorul să urmeze și pe viitor căile arătate.

Nr. 63. Consistorul din Oradea-mare cere întreprindere la forurile judecătorești pentru respectarea sărbătorilor bisericești noastre dreptmăritoare:

Consistorul se avizează, a face reprezentatie la locurile competente.

Nr. 64. Urmează referada comisiunii organizatoare prin raportorul Petru Truța, la propunerea căruia raportul general al Consistorului plenar din Arad despre activitatea sa din 1907:

În general se ia la cunoștință, iar în special la punctul 3 în cauza alcoolismului Consistorul se avi-

zează a solicita cu toată rigoarea rapoarte despre cele întreprinse de sinoadele protopopești având a raporta la proxima sesiune sinodală.

Nr. 65. Raportul Consistorului plenar din Oradea-mare despre activitatea sa în 1907:

În general se ia la cunoștință, iar cererea aceluși Consistor pentru admiterea unei colecții în dieceza întreagă spre scopul reedificării casei consistoriale din Oradea-mare se încuviințează.

Nr. 66. La raportul Consistorului din Arad pentru interpretarea §-ului 23 din Statutele fondului de penziune a funcționarilor diecezani:

Se constată, că textul Statutelor de penziune referitor la timpul de serviciu nu reclamă interpretări, după ce e mai presus de orice îndoială, că sub ani impliniți este a se înțelege ani întregi.

Fiind timpul înaintat, ședința proximă se anunță pe azi după amiază la oarele 4, când va urma la ordinea zilei răspunsul prezidiului la interpelări, referada comisiunii bisericești, petiționare și eventual rapoartele altor comisii. Cu aceasta ședința se ridică la oarele 1 $\frac{1}{4}$ d. m.

Acest protocol s'a celit și verificat în ședința a VII-a din 24 Aprilie (7 Mai) 1908.

Ioan I Papp

Episcop-președinte.

Mihail Lucața

notar.

Programa examenelor

dela inst. ped.-teol. gr. or. român din Arad
ținute la sfârșitul anului școlar 1907/8 în
seminarul gr. or. român din Arad.

I. Examen de curs cu curs IV ped.

- În 10/23 Mai se sistează prelegerile pentru c. IV ped.
" 15/28 Mai 8—12 Religie, l. română, pedagogie, germană, economie.
În 15/28 Mai 3—6 Cant, tipic, muzică.
" 16/29 " 8—12 l. maghiară, constituție, aritmetică, fizică, igienă.
În 16/29 Mai 5—6 Examenе private de pe c. IV ped.
" 17/30 " Clasificarea cursului IV.

II. Examenul scripturistic de calificățiune învățătoarească.

- 19 Mai (1 Iunie) 8—12 Scripturistică din pedagogie.
" " " 3—7 " " l. română.
20 Mai (2 Iunie) 8—12 " " l. maghiară.
" " " 3—7 " " l. germană.
23 Mai (5 Iunie) 8—12 " " geometrie.
" " " 3—7 " " desemn.
" " " sistarea prelegerilor în întreg inst.
" " " 4—6 c. I III examen din gimnastică
24 Mai (6 Iunie) 7—8 c. IV Scripturistică caligrafie.

III. Examenе de curs.

- Sâmbătă 24 Mai (6 Iunie) 8—12 c. I. teol. studiul biblic, teologia fundamentală.
Sâm. 24 Mai (6 Iunie) 3—6 c. I. ped. religie, română, cant, tipic, muzică.
Mărti 27 Mai (9 Iunie) 8—12 c. II teol. Exegeză, istoria bisericească, dogmatică, morală.

Mărti 27 Mai (9 Iunie) 3—6 c. II ped. religie, română, cant, tipic, muzică.

Mercuri 28 Mai (10 Iunie) 8—12 c. III teol. Exegeză, pastorală, catehetică, economie.

Mercuri 28 Mai (10 Iunie) 3—6 c. III ped. religie, română, cant, tipic, muzică.

Joi 29 Mai (11 Iunie) 8—12 c. I ped. psihologia, l. maghiară, l. germană, aritmetică, geografie, istorie, istoria naturală, economie.

Joi 29 Mai (11 Iunie) 3—6 c. I teol. istoria bisericească, l. română, pedagogie, economie.

Vineri 30 Mai (12 Iunie) 8—12 c. II ped., psihologie, l. maghiară, l. germană, aritmetică, geometrie, geografie, istoria naturală, economie.

Vineri 30 Mai (12 Iunie) 3—6 c. II teol. l. română, omiletică, pedagogie, economie.

Sâmbătă 31 Mai (13 Iunie) 8—12 c. III ped. pedagogie, l. maghiară, l. germană, aritmetică, geometrie, geografie, istorie, istoria naturală, fizică, economie.

Sâmbătă 31 Mai (13 Iunie) 4—7 c. III teol. cant și tipic.

Mărti 3/16 Iunie 8—12 c. III teol. liturgică, dreptul canonic, constituție, igienă.

Mărti 3/16 Iunie 3—6 c. I—II teol. cant și tipic.

Mercuri 4/17 Iunie conferință profesorală.

Joi 5/18 Iunie Te Denin și distribuirea testimoniilor.

IV. Examenе de calificățiune învățătoarească

Vineri, Sâmbătă, Luni și Mărti 6/19—10/23 Iunie examene de calificățiune învățătoarească

Mercuri 11/24 Iunie conferință profesorală.

V. Școala de aplicație.

Joi 12/25 Iunie, examen în școala de aplicație.

VI. Examenе private.

Vineri și Sâmbătă 13/26—14/27 Iunie, 8—12 și 3—6 examene private teologice și pedagogice.
Luni 16/29 Iunie conferință finală.

Examen de calificățiune învățătoarească.

Se atrage atențiunea celor interesați că: În 16/29 Mai se vor ține la intitulul pedagogic din Arad examenе private de pe cursul IV ped. Dela 19 Mai (1 Iunie) până la 24 Mai (6 Iunie) se vor ține examenе de calificățiune scripturistice, iar dela 11/24 Iunie până la 14/27 Iunie examenе orale de calificățiune învățătoarească.

Cererile pentru admitere la examenul de calificățiune învățătoarească să se adreseze direcțiunii și au să fie ajustate:

a) extras de botez.
b) testimoniile de pe studiile pregătitoare și pedagogice.

c) atestat de serviciu, dacă a servit ca inv.
d) cvitanță dela cassa consistorială despre achitarea taxei de 20 cor., prescrisă în §-ul 125 al Statutului Organic.

Atragem atențiunea candidaților la noul regulament, după care scripturistica se face din pedagogie, limba română, l. maghiară, l. germană, geometrie, desemn și caligrafie.

Aviz pentru învățătoare.

Se atrage pe aceasta cale atențiunea învățătoarelor noastre asupra concursului publicat în organul »Néptanítók Lapja« în urma dispozițiunii Nr. 53181/1908 al ministrului reg. ung. de culte și instrucțiune publică, cu privire la deschiderea unui *unui curs de vară*, pentru instruirea învățătoarelor școlii populare în direcțiunea economică.

Reflectantele să se insinue fără amânare la inspectorul regesc concernent.

Informațiunile necesare mai deaproape se cuprind în concursul, la care avizăm.

Arad, la 1/14 Mai 1908.

*Consistorul eparhial gr. ort.
român din Arad.*

Aviz!

In nexul circularului Nr. 1707/1908 se avizează cei interesați, că prețul „Anuarului școlar“ costă 3 cor. + 30 fileri pentru porto.

Tipografia diecezană.

Arad Bathtyány Nr. 2.

CRONICA.

Serbarea inimei, Joi în 8/21 Mai a împlinit înalt Preasfinția Sa Domnul Mitropolit *Ioan Mețianu* al 80-lea an a vârstei Sale. Prea Sfințitul nostru Episcop diecezan, din sentimentul venerațiunii față de capul mitropoliei și a iubirei față de părintele său sufletesc cu care împreună a petrecut 24 ani de serviciu diecezan, a serbat ziua aniversară la sfânta mănăstire din Hodoș-Bodrog, unde asistat de priorul arhimandrit Augustin Hamsea și monahii sfintei mănăstiri precum și de protosincelul Roman R. Ciorogariu și Dr. Iustin Suciș, a celebrat sfânta liturgie, ținând poporului adunat din satele vecine o cuvântare pătrunzătoare despre sentimentul recunoștinței și cinstea bătrânețelor. Bisericele parohiale vor serba aceasta zi a aniversară Duminică în 11/24 Mai. Pregătirile s'au făcut spontan, ca o surprindere a înaltul Prelat. Întru mulți ani stăpâne!

Căsătoria învățătoarelor. Adeseori s'a întâmplat că învățătoarele dela școlile confesionale după ce s'au căsătorit erau silite să abzică de postul lor. Acum o ordinațiune a ministerului de culte zice, că învățătoarele și după căsătorie pot să rămână la postul lor.

D-1 Iacob Murășianu, cunoscutul artist și profesor de muzică în Blaj, care fusese excepțional de autoritatea de stat, a fost restituit în postul său, cu toate drepturile avute.

Monografia comunei de lângă Olt, Săcădate, scrisă de clericul din „Seminariul Andreian“ Ioan Podea, și cenzurată de profesorul Vasilie Stan, a fost premiata de comitetul „Reuniunii române agricole“ din Sibiu, cu premiul de 90 cor., care s'a fost publicat prin ziaristica noastră, de numita reuniune, pentru scrierea monografiilor. Lucrarea ce a obținut premiul descrie poziția topografică și etnografică, portul, datinele și moravurile locuitorilor și colecțiune din produsele literaturii populare locale.

Concurs.

Pentru îndeplinirea parohiei de *cl. III* din *Trăoaș*, prin aceasta se scrie concurs cu termen de *recurgere de 30 zile* dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“.

Emolumentele sunt: 1. Cărtir și casă parohială din 2 chilii și „culină“. 2. Intravilanul de lângă casa parohială. 3. O sesiune de pământ pe deal. 4. Știtele uzuat. 5. Birul parohial conform coalei de fasiune B. 6. Dreptul de pădure și izlaz. 7. O grădină parohială. 8. Intregirea dela stat.

Darea după pământ o va suportă preotul.

Ceice doresc a ocupa acest post se avizează, ca recursele lor ajustate conform regulamentului și adresate comitetului parohial din Trăoaș să le susțearnă în termenul concursual P. O. Oficiu pprezvitral în M. Radna, iar dânsii să se prezinte în vre-o Duminică ori sârbătoare în s. biserică din Trăoaș spre a-și arată dexteritatea în cele rituale.

Trăoaș, la 23 Aprilie (6 Mai) 1908.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Procopie Givulescu* protoprezviter.

—□—

1-3

Cronică bibliografică.

Giovani Pascoli: „*Pedagogium*“. Tradus din latinește de *Ioan Roșioru*, Retipărire din „Răvașul“, — e o poveste în versuri, cu caracter religios, inspirată autorului ei de o inscripție din timpul goanelor creștinilor.

Traducerea e făcută într'o limbă română destul de bună, socotind greutatea versurilor ritmice și e însoțită de un studiu al traducătorului, despre obiectul „*Paedagogium*“-ului scris latinește, de poetul italian, astăzi cel mai mare, între cei în viață, după moartea marelui Carducci.

Credem a indica trei mici greșeli, cari pot fi îndreptate, în traducere. Subliniem (cursiv) acele imperfecțiuni, redând și șirile întregi, pentru a se cunoaște muzica ritmică:

- Insă abea cum încep să strălucă¹⁾ măreț colorate. Mii de mărgel pe ramuri scaldate în zare de soare.
- Numai atâta restă²⁾ să adori dobitoc ca și aceia...
- Il silu:³⁾ în camera de-aproape cu uși zăvorite.

Recomandăm această scriere. Prețul ei e 50 fil., la tipografia „Carmen“ din Cluj.

¹⁾ »strălucă« — ar fi ceva mai corect.

²⁾ »restează s'adori«, — e mai corect.

³⁾ Poate ar fi mai bună expresia »shingiuł« pentru a nu produce ambiguitate de înțeles, ca cuvântul »siluı“.